

13425. 1734, 6. 45.

**QVATENVS VXOR
MARITVM RELEGATVM**

SEQVI TENEATVR?

DISQVIRIT

ET

GENEROSIS AC NOBILISSIMIS

IVRIVM CVLTORIBVS

COLLEGIA SVA

PER SEMESTRE HYEMALE HABENDA

INDIGIT

ABRAHAM KAESTNER

IVRIVM DOCTOR ET PRACTICVS.

LIPSIÆ,

LITTERIS GABRIELIS TROGII.

§. I.

Anciuit D. AVGVSTVS P. IV. C. El. 19.
de simplici adulterio hunc in modum:
Wenn der Ehegatten einer, als der Mann vor
das ehebrecherische Weib, oder das Weib vor
den ehebrecherischen Mann, selbst bitten, und
sich erbieten würden, demselben ungeachtet ge-
brochener Treue und Glaubens, länger ehelich
beyzuwohnen, daß alsdenn dem Ehestande zu

Ehren, die Strafe etwas gemildert werde, der schuldige Theil des Lan-
des ewig verwiesen, und der Unschuldige aus unsern Landen seinem Ehe-
gatten folgen, darinnen ferner nicht wohnen, oder sich wesentlich aufent-
halten soll.

Idem etiam constitutum in Kirchen-Ordnung Tit. von Ehe-Sa-
chen, cap. von der Strafe der Unzucht und des Ehebruchs, in C. I. S. d.
A. 72. p. 276. conf. Dec. El. 82.

§. II. Adparet autem ex dictis textibus manifeste, si v.g.
vxoꝝ pro adultero marito intercedat illicque delictum condonare
ac ulterius cohabitare velit, poenam adulterii ordinariam remit-
tendam esse; Non vero ab omni prorsus poena immunis esse de-
bet adulter, cum Reipublicae intersit, ne delicta maneat im-
punita, v. l. 51. ad Leg. Aquil. mitior tamen et talis infligenda
poena, quae neque facultatem coniugem recipiendi dimit, neque
nimiam matrimonio iniuriam infert; Hinc ob factam interces-
sionem, antequam sententia lata, pronounciari solet: Er wird aber
gleichwohl des Landes ewig verwiesen, daraus ihm sein Ehe-Weib mit
wesentlicher Wohnung zu folgen schuldig; v. CARPZ. qu. 55. n. 22.

§. III. Adulter igitur in perpetuum relegatur, ne fouere
nequitiam videatur, qui illi conuiuet, et vt scandalum euitetur;
Vxor vero ideo maritum sequi tenetur, ne alias, si tanquam pars
innocens, in terris Electoratus commorari velit, matrimonium
per relegationem perpetuam dissolueretur, in cuius tamen hono-
rem relegatio poenae mortis ordinariae substituitur.

§. IV. Si velis obiicere, iniquum videri, vxorem innocen-
tem cum marito nocente pati ac emigrari debere, quia delicta sal-
tem suos tenent auctores, & factum cuiuslibet suum, non vero al-
teri nocere debet; facilis, erit responsio, vxori hoc casu nullam
inferri

inferri iniuriam, quoniam in ipsius liberrimo arbitrio fuit, vtrum pro marito adultero intercedere, illique condonare eumque in thorum recipere velit, an non, si enim hoc non fecisset, cogi non potuisset, & maritus poenam adulterii ordinariam subire necesse habuisset, quae tamen ob intercessionem vxoris remissa fuit, vt propterea vnde quaeratur innocens non habeat.

§. V. Quaeritur autem quid sentiendum, si vxor, quae semel intercescit, post sententiam latam, intercessionem reuocare, quam emigrare cum marito malit, an sit audienda? Et videtur, quod non: quia, quod ab initio fuit voluntatis, ex post facto fit necessitatis, v. l. 5. C. de O. et A. et quod semel placuit, amplius displicere nequit, cap. 33. de Reg. Iur. in 6. hinc putarem, nullum poenitentiae locum esse dandum, quin potius vxorem simpliciter, vt sequatur maritum, cogendam, cum nemo possit mutare consilium suum in alterius iniuriam, v. l. 54. de R. I.

§. VI. Intercessio autem, de qua diximus, in Saxoniam tantum in simplici adulterio locum sibi vindicat, non vero duplicato, ob gravitatem delicti, vtpote quod duplicem thorum violat, duplexque delictum continet, adeoque duplici etiam poena dignum, per *expr. text. P. IV. C. El. 19. §. es soll aber*. Extra Saxoniam vero in duplicato quoque adulterio remissio haec siue tacita, siue expressa, attenditur, a. *Nov. 134. c. 10.* hinc post mariti intercessionem vxori adulterae relegatio saltem dictata fuit a *F. I. L. Mens. Nou. 1709.* referente MENCCK. in *Theor. et Pr. Pandect. p. 1543.* Id quod etiam in iplo Electoratu procedit, si v.g. maritus cum vxore alterius, ab alia, siue iuvene siue marito, prius adulterata, concumbit, quo casu in duplicato adulterio intercessio coniugis non est sine effectu, v. *Dec. El. 82.* quia vxor coniugata et ab alio stuprata et adulterata, *respectu posterioris adulterii*, pro soluta habetur persona, cum qua, si maritus consuetudinem habeat, ad intercessionem vxoris poena gladii et remitti et in relegationem conuerti, certum est, per *Const. El. 19. P. IV. v. MOLLER. L. II. Semestr. 36. PHILIPP, addict. Dec. El. 82. obs. 3. n. 8. seq. ibique praeciud. conf. de BERGER El. Pr. Crim. p. 131. seq.*

§. VII. Vtrum vero vxor, quae pro marito intercedit, curatore opus habeat? plus simplici vice controuersum memini; Multi hoc adfirmant, ob praeciudicium, quod exinde sentit vxor, quia

ob hanc intercessionem maritum relegatum sequi tenetur, ac in-
super mariti malitiosi persuasionibus seducitur facile, vt intercedat,
qui maritus tamen eo ipso non melior sed plerumque peior,
post liberationem, efficitur, a quo malo tamen vxor, si non inter-
cesisset, libera fuisset, vt propterea eiusmodi intercessio non
nisi animo bene deliberato et adhibito curatore fieri possit. Quia
vero vxor marito condonans *per Dec. El. 82.* certioranda et ad-
monenda est, si pro adultero intercedere velit, vt itaque indefen-
sa non videatur, præterea hæc intercessio matrimonii quasi
redintegrationem continet, hinc eam etiam *a l. 8. C. de nupt. sine*
curatore recte fieri, pronunciauit F. I. L. Mense Nou. 1699. teste
MENCK. c. l.

§. VIII. Dicto igitur casu, quando ob mulieris intercessio-
nem marito vltimum supplicium remittitur, relegatum maritum
vxor sequi tenetur omnino, ad quod tacite quasi se obligasse cen-
senda, cum alias poena ordinaria mitigari non potuisset; *An ve-
ro vxor virum, ob aliud delictum, v. g. homicidium, relegatum, aut
per se profugum, extra prouinciam, et locum domicilii consuetum,
sequi teneatur?* vna non est doctorum opinio, aliis quippe ad-
firmatiua, aliis negatiua arridet; De fundamentis vtriusque sen-
tentiae, paucis, in subsequentiis, dicam.

§. IX. Pro aiente sententia adducere solent 1) nihil tam hu-
manum esse, quam in fortuitis casibus mulieris maritum, contra
vxorem viri participem calamitatum esse, *v. l. 22. § 7. ff. solut. matr.*
2.) id ipsum ex definitione matrimonii fluere, quod est viri et
mulieris coniunctio, *indiuiduum vitæ consuetudinem continens,*
quæ indiuidua consuetudo per relegationem tolli non debet. 3)
prouocant ad præstantissimi adfectus coniugalis exempla, vbi ex
ardore illius maximi & honestissimi amoris, iudicatum est, *præ-
stare morte iungi, quam vita distrabi, v. VALER. MAXIM. Lib. IV.
cap. 6.* 4.) quia duæ duntaxat sunt diuortii causæ, nimirum *adu-
lterium* et *desertio malitiosa,* nec enim plures et alias humana
autoritate causas addere licet illis, quæ a SALVATORE et diuo
PAVLO sunt expressæ, propter exclusiuam a CHRISTO notanter
adiectam. 5.) Quia *Indicæ mulieres* non recusant maritorum rogis
sefe viuas imponere, teste VALER. Lib. II. memor. c. 6. hinc chri-
stiana foemina recusare non deberet maritum sequi in exilium,

6. quia

6) quia nec ipsae leges ciuiles deportatione matrimonium solu-
permittunt, si casus, in quem incidit maritus, non mutet vxor-
ris adfectionem, v. l. 1. C. de repud. l. 24. C. de donat. inr. vir. et vxor
l. 13. ff. eod. et maritus relegatus non amittit iura ciuitatis, v. §. 2. I.
quibus mod. ius patr. potest. ibique SCHNEIDEW. l. 14. §. 1. de interd-
et rel. l. 8. §. pen. qui testam. fac. poss. Quare et OVIDIVS Lib. II.
de trist. se non exulem seu deportatum et peregrinum, sed man-
sisse ciuem Romanum, quamuis esset relegatus, defendit, his ver-
bis:

Adde quod Edictum quamuis immitte minaxque,

Attamen in poenae nomine lenes fuit.

Quippe relegatus, non Exul, dicor in illo,

Parcaque fortunae sunt tibi verba mea.

§. X. Hae sunt potissimae, quas adfirmantes proferunt ra-
tiones, quibus non tantum multi ex ICtis sed etiam ex Theologis
calculum addunt, existimantes, omni casu vxorem virum sequi
debere, v. ex ICtis, AEGID. BOSS. in Pr. crim. sub. tit. de bonor. publ.
n. 73. IO. PETR. SVRD. de aliment. tit. 7. quaest. 26. n. 7. HARTM.
PISTOR. Obs. 148. n. 3. CARPZ. qu. 130. n. 44. BECK Decis. et Resp.
p. m. 84. ex Theologis, BEZA Lib. de repud. p. 218. seqv. DANAE.
Eib. Christ. l. 2. c. 14. HIERON. ZANCH. de matr. tit. de diuort, pag.
745. quam opinionem etiam adprobauit LUTHERUS, in lib. de
caus. matrim. Tom. V. ienens. germ. fol. 257. vbi sequentem in mo-
dum scribit: Wie wenn der Mann oder das Weib gesteuert, oder des
Landes vermisst werden würde, soll das andre auch mit, oder bleiben und sich
verändern? Antwort: Solchen Unfall sollen sie mit einander tra-
gen, und nicht darum von einander scheiden. Denn gleichwie sie ein
Leib sind worden, so müssen sie auch gleich ein Leib bleiben, es komme Ehre
oder Schande, Guth oder Armuth, quod probat ex cap. 18. Matth. vbi
seruus debitor vxorem et liberos iubetur vendere, vt debito sese li-
beret; In commentario autem cap. IV. Genes. probat id ipsum ex-
emplo vxoris Caini, quae maritum profugum secuta est, de quo
IOSEPHVS commemorat Lib. 1. antiquit. Cap. IV. Quod cum vxore
sua multas emensus regiones oppidum Noe condiderit. conf. GER-
HARD de coniugio, §. 691. p. m. 1134. seq.

§. XI. E contrario multi negatiuam amplecti malunt sen-
tentiam, 1.) quia is saltem qui deliquit puniri debet, v. l. 22. C.

de poen. si vero vxor praecise maritum relegatum sequi teneatur, sequeretur 2.) quod duo ob unum idemque delictum poenam sentirent, id quod absurdum videretur. 3.) Quoniam tempore contracti matrimonii vxor de eiusmodi infortunio cogitata non praesumitur, vt propterea ipsi *definitio matrimonii* opponi nequeat, cum omni, etiam iuratae conuentioni insit clausula: *rebus sic stantibus*, v. l. 38. pr. ff. de solut. conf. COCCIVS, disert. de clausula: *Rebus sic stantibus*. C. VI. §. 7. et 8. Vol. II. p. m. 303. seq. Vrgent 4.) potissimum, quod textus iuris Saxonici, quos §. 1. adlegauit, vno casu tantum vxorem adulterum sequi cogant, si scilicet ob preces eiusdem gratia criminis marito facta, hic enim vxor sibi ipsi omnia adscribere debet, nec habet vnde queratur; His addunt 5.) emigrationem et sequi maritum relegatum, esse odiosum, odiosa autem non sunt amplianda sed restringenda. cap. 15. de R. I. in 6. cui sententiae accedit HEIGIVS P. II. qu. 14. in f. de BERGER, P. I. Resp. XLIII. n. 4. p. m. 64. aliique.

§. XII. Quidam denique media incedunt via, vxorem tantum virum relegatum sequi teneri necessario, si ob *adulterium commissum*, propter *remissionem et simul intercessionem* mulieris marito gratia fiat; Vbi obiter notamus, quod remissio conditio- nata, v. g. si in Prouincia manere possit, *pro pura*, sicque conditio *pro non adiecta* habeatur, v. Praeiu. in BERGERI *Oeconomia iuris*, ed. nou. p. 820. not. 11. Si vero ob aliud delictum marito distetatur relegatio, vxor eum sequi praecise non deberet, sed hoc casu videndum, quid res rationesque domesticae, liberorum communium et rei familiaris ferant, vtrum salua honestate vxor inter peregrinos versari possit? habenda enim magis ratio innocentis personae et vtilitatis publicae, quia istud saltem posse dicimur, quod honeste et commode possumus. v. HEIGIVS, c. l. n. 22. seq. CARPZ. qu. 130. n. 46.

§. XIII. Quid vero dicendum de marito vagabundo, an hunc vxor sequi teneatur? Distinguunt *D. l.* communiter: *aut* vxor mariti conditionem sciuit tempore contracti matrimonii, *aut* ignorauit; Priori casu sequi tenere maritum, dubitandum non erit, v. RICHTER, Dec. 9. n. 6. posteriori autem negant, quia vxor tempore contracti matrimonii eiusmodi quid de suo marito non praesumit, et propterea consensus eiusdem ad non cogitata

exten.

extendi nequit, v. MYLIV s. *dissert. de iure vagabundi*, C. 2. n. 12. MAUSER, *ad Tit. Inst. de nupt. p. n. 335*. HEIGIV s. c. l. n. 130. Quae distinctio tamen solido iuri non videtur fundamento, quia nuptiae sunt contractus, qui autem contrahit cum aliquo vel est, vel esse non debet ignarus conditionis illius cum quo contrahit, v. l. 19. *de R. l.* propterea vxor, quoniam diligenter non inquisiuit in futuri mariti conditionem, sibi suaeque facilitati, si maritum vagabundum sequi cogatur, adscribere necesse habeat, a l. 203. *de R. l. conf.* COCCEIVS *de curiositate legali proficua*, C. 1. *Concl. 2. 3. 4. et 5. Vol. II. 95.*

§. XIV. Non incongrue ultimo paucis de quaestione affini videndum, quid *scil.* sentiendum sit de pacto, quod maritus aliquando tempore celebrati matrimonii init, *vi cuius se certo loco cum vxore moraturum promittit*, an *scil.* hoc pacto non obstante maritus domicilium mutare seque in alium locum conferre possit, et vxor nihilominus eum sequi teneatur? sunt qui tale pactum penitus improbant, quia pugnaret cum reuerentia maritali, hincque tanquam pactum contra bonos mores, seruandum non esse putant, v. BEYST. *de matrim. c. 32.* COVARRVVIAS *de sponsal. P. II. c. 7. n. 5. seq.* TIRACVELL. *de LL. connub. concl. 1. n. 28. seq.* MEVIVS *ad lus Lubec. L. l. tit. 5. art. 10. n. 66.* HEIGIVS c. l. n. 7. *seq.* Alii vero in eiusmodi pacto nil turpe deprehendunt, cum reuerentiae marito debitae hoc ipso nullo modo aliquid decedat, quae aequae in vno ac in diuersis domiciliis locis exhiberi potest; Et tali pacto libertati saltem transferendi domicilium derogatur, neutiquam vero reuerentiae, quae duo in quaestione proposita probe separanda veniunt, qua propter hoc pactum validum omnino existimandum. v. LAVTERB. *in compend. iur. de R. N. in effectibus.* conf. LVDOVICI *dissert. de iure et iurisprudencia domestica*, C. II. §. 13. p. 28. *seq.* Sane si maritus in loco nuptiarum vitae subsidia commode habere nequeat, et alibi honesta sese offerat conditio Deo et Reipublicae inferuendi, merito potestas transferendi domicilium non erit adempta, v. STRYK *ad LAVTERB. tit. de R. N. v. superuenerit.* SCHOEPPFER, *in Synopsi iur. priu. de R. N. n. 106.* RICHTER *Dec. 9. n. 5.* omne enim pactum intelligitur *rebus sic stantibus*, v. l. 38. *pr. de solut.* conf. COCCEIVS *dissert. de clausula: rebus sic stantibus. Vol. II. 15.* Plura adducere et temporis
et

et instituti ratio non patitur, restat enim, vt *Generosiss* ac *Nobilissimis* Dominis Commilitonibus collegia, quae per instans semestrem hybernum habiturus sum; paucis indicem, quae sunt sequentia:

- I. COLLEGIVM in Ludouici Doctrinam PANDECTARVM, in quo huc vsque priores XII. *Libb.* absoluiimus, singulis diebus continuabo. *Hora VIII - IX.*
- II. ELABORATORIO - PRACTICVM, in quo scripta, quae ad Processum *Ordinarium*, *Summarium*, *Executum* etc. spectant ab ipsis membris elaborantur, et sic ad futuram praxin fideliter praeparantur, diebus $\text{C. } \text{♂. } 4.$ et ♀ inchoabo, *Hora IX - X.*
- III. INSTITVTIONALE, in ipsum Institutionum Imperialium textum, exordiar. *Hora X - XI.*
- IV. IVS CANONICVM ex SCHILTERI Institutionibus recensibo, diebus $\text{C. } \text{♂. } 4.$ et ♀ *Hora II - III.*
- V. IVS SAXONICVM occasione Constitutionum D. AVGVSTI ita tradam, vt vbique ea, quae *vel* sunt mutata, correcta, abrogata &c. *vel* etiam de nouo sancita, diligenter ostendam, quo Auditores de iure patrio, debitam (*a multis male neglectam*) notitiam sibi acquirere valeant. *Hora III - IV.*
- VI. PRAEPARATORIO - Practicum, iuxta delineationem Processus Ordinarii, a me editam, praelegam, diebus $\text{g. et } \text{h.}$ *Hora IX - X.*
- VII. EXERCITIO DISPVTATORIO, die g et REPE-TITIONI consuetae, die h , *Hora XI - XII.* destinata erit.

Initium, finitibus instantibus nundinis solennioribus, *die XIX. Octobris* faciam, auxilianteque *Numine Diuino*, singula recensita collegia semestri hoc hyberno, absoluiam. Quicumque e *Generosiss* ac *Nobilissimis Dnn. Commilitonibus* quoad methodum plura scire cupiunt, illos, vt pendentibus nundinis mecum conferant, humanissime inuito. Dabam Lipsiae, e Museo, ipso Angelorum festo. A. R. S. CIO 1700 XXXIV.

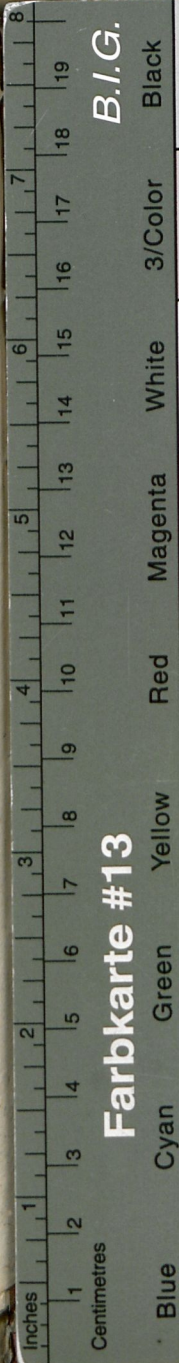
Leipzig, Diss; 1734

f
Sb,

VD 18

B.I.G.

Farbkarte #13

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

1734, 6. 45.

NVS VXOR
M RELEGATVM
TENEATVR?
SQVIRIT
ET
AC NOBILISSIMIS
CVLTORIBVS
LEGIA SVA
HYEMALE HABENDA
NDIGIT
M KAESTNER
CTOR ET PRACTICVS.
IPSI AE,
GABRIELIS TROGIL.